

A BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYEI HONISMERETI EGYESÜLET HÁROM ÉVE (2017-2019)

Titkos Sándorné

Beszámoló a 2017. évi munkáról

Egyesületünk életének egyik legmozgalmasabb időszaka volt a 2017-es év. Közgyűlésünket 2017. március 29-én tartottuk meg a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár nagytermében. A résztvevőket Varga Lőrinc, a Zrínyi Ilona Gimnázium 11. évfolyamos diákja klarinétjátékkal köszöntötte. Bartók: *Három csíkmegyei népdalát* adta elő, melyet zongorán édesapja, Varga László, a neves orgonaművész kísért. A taggyűlés fontos napirendi pontja a vezetőség újraválasztása volt. A jelöltek előterjesztését követő szavazás alkalmával az egyesület vezetősége 4 év után újra teljes bizalmat kapott. Az újraválasztott vezetőség a következő:

Elnök: Titkos Sándorné

Titkárok: dr. Bodnár Mónika és dr. Székelyné Forintos Judit

Elnökségi tagok: dr. Fazekas Csaba, dr. Nagy László, Somorjai Lehel, dr. Csorba Csaba, Csirmazné Cservenyák Ilona, Döbör Istvánné, Mátyus Balázné és Tóth Tamás.

Ellenőrző Bizottság: Bózsvari József elnök, Elek Józsefné Farkas Emőke és Nagyné Szabó Mária tagok.

Országos Honismereti Szövetség küldöttének megválasztottuk Csirmazné Cservenyák Ilonát.

Dr. Bodnár Mónika ismertette a 45. Istvánffy Gyula Honismereti Gyűjtőpályázat kiírását: Kiemelt témakörök: 20. századi sorstragédiák családban, környezetben (háborúk, málenkij robot és más munkatáborok, kitelepítések, megtorlások), valamint Falum/Városom/Térségem honismereti kutatásának jeles személyiségei. Ezután az előző nyertes pályamunkák közül *Az én pályázatom* címmel 4 pályamunka bemutatása következett: Csendi Balázs: *Sakkélet a Kádár-korban*, Kopecsni Gábor: *Magyar népi birkózások Gömörben*, Dr. Szabó Istvánné: *A holokauszt diákálzatai az egykori Fráter Gimnáziumban*, Kurucz Ádám: *Borsod- és Gömör vármegye vitézei 1922-ben. Nagy Pál gyalogsági tábornok életútja és Borsod vármegye vitézeinek adattára*.

A Honismereti Szövetség egyesületünket kérte fel, hogy Sárospatakon szervezzük meg a 45. Országos Honismereti Akadémiát. Jóleső érzéssel könyvelhettük el az eddig nem tapasztalt, nagy létszámú érdeklődést: 180 honismerettel, helytörténettel foglalkozó kolléga tisztelte meg részvételével az akadémiát. 19 neves előadó fogadta el meghívásunkat, és tartott előadást *A reformáció művelődéstörténeti jelentősége* című témában. Kirándulások, városnézés, népművészeti előadások színesítették az akadémia programját. A Honismereti Szövetség titkára, Bartha Éva mellett 18 megyei szervező segítette munkánkat. A szervező bizottság tagjai: Bodnár Mónika, Burdigáné Csoma Mária, Csirmazné Cservenyák Ilona, Döbör Istvánné, Dudás Éva, Elek Józsefné, Fehér József, Halász Magdolna, Horváth Csabáné, Kalóz Fruzsina, Laki-Lukács László, Mátyus Balázné, Rémiás Tibor, dr. Székelyné Forintos Judit, Titkos Sándor, Titkos Sándorné, Tóth Lajosné, Tóth Tamás.

Az Akadémia fővédnöke Balog Zoltán, az Emberi Erőforrások minisztere volt, míg védnökségét Csomós József, a Tiszáninneni Református Egyházkerület püspöke és Aros János, Sárospatak város polgármestere vállalta. Az ünnepélyes megnyitón részt vett Dr. Hafenscher Károly, a Reformáció Emlékbizottság miniszteri biztosa. Köszöntötte a jelenlévőket Höresik Richárd országgyűlési képviselő, Aros János Sárospatak polgármester, valamint Pásztor Dániel püspökhelyettes. A megnyitó végén Debreczeni-Droppán Béla, a Honismereti Szövetség elnöke kitüntetések, elismeréseket adott át a kiemelkedő honismereti kutatásokat végző szakembereknek. B.-A.-Z. megyéből Dr. Gyulai Éva egyetemi tanár Bél Mátyás-díjat kapott kiemelkedő szakmai munkájáért.¹ A honismeret területén végzett tevékenységéért a szövetség emléklapját vehette át Farkas Ferenc (Alsózsolca), Kércsi Tibor, dr. Nagy László (Encs), Balogh Lászlóné, Pappné Szalka Magdolna (Ózd), Török János, dr. Csizmadia László (Ónod), Ducsa Attila, Ujj Péter, Godzsák Attila (Sátoraljaújhely) és Nagy István (Cigánd). A hat napon át tartó konferenciasorozaton számos színvonalas előadást hallhattak az érdeklődők a következő fő témakörökben: *Hétköznapok reformációja*, *A*

¹ Laudációját lásd: *Szülőföldünk* 36-37. Miskolc, 2017. 145.

Dr. Gyulai Éva előadást tart
a 2017. évi közgyűlésen

reformáció szerepe nemzetünk történetében, A reformáció hatásai a népi műveltségben, A reformáció kisugárzása az irodalomra, művészetre, iskolakultúrára.

A nyári honismereti akadémia záróakkordjaként megrendezésre került Mezőkövesden az a találkozó, melyen a Honismereti Szövetség, a B-A-Z. Megyei Honismereti Egyesület vezetői, valamint az akadémia szervezésében részt vevő csoportunk értékelték és összegezték a tapasztalatokat. Debreczeni-Droppán Béla elnök gratulált az akadémia színvonalas megrendezéséhez, a nagy létszámú részvételhez, a tartalmas, jól előkészített programokhoz, az újításokhoz. Kiemelte, hogy a sárospataki önkormányzat és a Református Teológia Akadémia vezetői milyen sokat segítettek a rendezvény megszervezésében és lebonyolításában. Valóban sokat dolgoztunk a 2016. augusztusi előkészítéstől a lebonyolításig, de megérte, minden résztvevő elismeréssel távozott Sárospatakról.²

Az őszi kiemelkedő eseménye volt a *Szülőföldünk* 36-37. számának megjelentetése. A főszerkesztő dr. Bodnár Mónika, a szerkesztőbizottság tagja Titkos Sándorné és dr. Székelyné Forintos Judit. A kiadvány 200 oldal, 400

példányban látott napvilágot. Megújult címlappal jelent meg, melyen feltüntettük a 2016-ban elfogadott logókat, melyet a sajtóvámosi Horváth Bence készített. A periodikát megkapták egyesületünk tagjai, a szerzők, honismereti társszervezetek.

2017-ben 12 új tag csatlakozott egyesületünkhöz. Az idősebbek közül többen távoztak, meghalt Laki-Lukács László, dr. Ágoston István, dr. Sándor Endre. Haláluk nagy veszteség valamennyiünk számára.

Egyesületünk tagja, Burdigáné Csoma Mária a *borsodhonismeret.lapunk.hu* című honlapunkat 2012. V. 21 óta folyamatosan működteti és frissíti, látogatottságunk havi szinten 600 fő.

Az országos GULÁG emlékversenyen a Fáy András Görögkatolikus Közgazdasági Szakgimnázium csapata 3. helyezést ért el, egyik felkészítő tanárunk Elek Józsefné tanárnő, vezetésünk tagja.

Rendszeresen részt vettünk a Civil Fórum rendezvényein. Fontosabb rendezvényeinkről a helyi média tudósított (kevesebb, mint az előző évben).

Támogattuk a Honismereti Szövetség országos akcióit, rendezvényeit. Megyénkből az országos elnökség alelnöke dr. Rémiás Tibor, tagok Titkos Sándorné és dr. Székelyné Forintos Judit.

Részt vettünk a következő országos rendezvényeken: A Honismereti Szövetség és a Vas Megyei Honismereti Egyesület háromnapos konferenciát rendezett *Nagy elődök – mai példaképek* címmel a Honismeret Napja meghirdetésének 10. évfordulóján Szombathelyen, 2017. március 24-26. között. A rendezvényen egyesületünk is képviselve volt 8 fővel, Titkos Sándorné *Visszatekintés az elmúlt 10 évre* címmel korreferátumot tartott, beszámolt a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei honismereti egyesületek munkájáról.

2017. november 2-5. között Veszprémben került megrendezésre a XXII. Országos Ifjúsági Honismereti Akadémia. Témája: *Mesterségek környezetemben*. 2 fő vett részt Kazincbarcikáról ill. Putnokról, Tóth Hanna és Tóthné Győr Erzsébet.

A IV. Hon- és Népismereti Konferencia 2017. november 17-19. között Szekszárdon volt, témája: *A honismereti szakkör az iskolában és iskolán kívül*. Két fő vett részt egyesületünkből, Dudas Éva és Kalóz Fruzsina.

Marjalaki Kiss Lajos és utódai címmel rendeztünk konferenciát 2017. december 12-én Miskolcon, a MAB Székház nagytermében. A konferencia főszervezője Bodnár Mónika volt. A neves tudósra születésének 130., halálának 45.

² A XLV. Országos Honismereti Akadémiáról részletesebben lásd: *Szülőföldünk* 36-37. Miskolc, 2017. 43-53.

Evva Margit köszöntése Encsen

évfordulója alkalmából emlékeztünk. A konferenciát megelőzően ünnepélyesen megkoszorúztuk Marjalaki Kiss Lajos sírját, majd az akadémiai székházban 12 előadás hangzott el Marjalaki Kiss Lajosra és a közelmúltban elhunyt megyebéli honismereti kutatókra emlékezve az emlékülés több mint 100 fős közönsége előtt.³

Az Ózdi Lajos Árpád Honismereti Kör fennállásának 55. évfordulója alkalmából 2017. november 24-én, pénteken egésznapos ünnepi megemlékezést tartott. A rendezvény az Ózdi Muzéalis Gyűjtemény és Gyártörténeti Emlékpark épületénél vette kezdetét, ahol emléktáblát avattak az alapítók tiszteletére. Az Olvasó Egylet Kisgalériájában az elmúlt 55 esztendő tárgyi emlékeiből nyílt kiállítás. Ezt követően az Adorján-teremben emlékülésre került sor.

Az Abaúji Honismereti és Helytörténeti Egyesület 10 éve, 2007-ben alakult meg. Részt vettünk decemberben az ünnepi megemlékezésen, ahol köszöntöttük Evva Margitot, az egyesület alapítóját.

2017-ben eleget tettünk minden adminisztrációs kötelezettségünknek: regisztráltunk a Cégek-pubban, elszámoltunk az előző évben az adó 1%-ából kapott költségekkel (66.645 Ft) és a pályázati költségekkel.

A 2018-as év

Két szomorú esemény történt 2018-ban: elhunyt Kalló Lászlóné, aki 2001-2006 között egyesületünk elnöke volt és Evva Margit, az Abaúji Honismereti és Helytörténeti Egyesület alapítója, elnöke. Emléküket megőrizzük.

2018. március 22-én ünnepi taggyűlést tartottunk II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtárban. Az elnökség beszámolója után az egyesület gazdasági tevékenységéről Bózsvari József, az ellenőrző bizottság elnöke olvasta fel összefoglalását. Elmondta, ebből a szempontból is sikeres évet zárhatunk, kaptunk a nyári akadémia szervezésére pályázati pénzt, valamint támogatták a periodika kiadását is, örültünk a befolyt 1%-oknak, melynek összege évről-évre kicsivel emelkedik.

A tagság kézfelnyújtással egyöntetűen elfogadta a 2017. évi honismereti munkáról és a gazdasági tevékenységről szóló beszámolót.

Dr. Bodnár Mónika, egyesületünk titkára ismertette a 2018. évi munkatervet. Következő napirendi pontunk a *Szülőföldünk* legújabb, 36-37. számának bemutatása volt, amit Dr. Bodnár Mónika, a kötet szerkesztője tett meg. Igényes, szép kivitelű a kiadvány. A fedőlap baloldali részét történeti vármegyék címerei díszítik, középen az egyesület logója látható (büszkéek vagyunk, hogy több mint egy éve rendelkezik saját logóval az egyesületünk). A fedőlap közepén az előző nyáron, Sárospatakon megrendezett honismereti akadémia szalagja található, amely emléket állít az általunk szervezett, jól sikerült rendezvénynek.

Ünnepi taggyűlésünk záróakkordjaként Dr. Gyulai Éva előadást tartott *A '48-as politika és közélet csúcán: Szemere Bertalan és családja* címmel. A professzor asszony előadása mindig magával ragadó, sok új információt nyújtó és gazdag képanyagok megjelenítésében is, nem volt ez másként most sem.

Az ózdi Lajos Árpád Honismereti Kör 2018. március 26-án, a Honismeret napja alkalmából ünnepi megemlékezést tartott az Olvasó Egylet Székházának Mizerák István Termében. A rendezvényt a Széchenyi István Katolikus Gimnázium és Szakgimnázium tanulói zenés irodalmi műsorral színesítették, Elek Éva tanár vezetésével. A megemlékezés előadója Döbör Istvánné volt.

Az Abaúji Honismereti és Helytörténeti Egyesület Hírharangjának aktuális számában Horváth Csabáné, Panyuscik Jánosné, Szabó Sándorné, dr. Szalipszki Péter írásait olvashatjuk. A

³ Erről részletesebben jelen kötetünkben tájékozódhatnak az érdeklődők.

A győri honismereti akadémia megyei résztvevői

cikkeket és fotókat dr. Nagy László szerkesztette igényes, tartalmas kiadvánnyá.

2018. július 2-án vette kezdetét Győrben a XLVI. Országos Honismereti Akadémia, melyen egyesületünkben rekord számban, 19-en vettünk részt. A rendezvény témája a víz, fővédnöke Dr. Áder János, Magyarország Köztársasági Elnöke volt, aki a nyitó napon előadást is tartott. A Honismereti Szövetség elnöke, Debreczeni-Droppán Béla a hagyománynak megfelelően átadta a Honismereti Szövetség kitüntetéseit, megyénkben kiváló honismereti munkája elismeréseként Dicsérő Oklevelet kapott: Bózsvári József (Kazincbarcika), Bukodiné Sólyom Ilona (Kazincbarcika, Szalézi Szent Ferenc Gimnázium), Mátyus Balázné (Miskolc, Zrínyi Ilona Gimnázium), Ráczné Földesi Csilla (Encs), Tarnóczi József (Ónod) és ifj. Vass Tibor (Ózd). A honismereti munka támogatásáért Dicsérő Oklevelet kapott a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár (Miskolc) és Oláh Zsolt Béla (Ózd).

A Honismereti Szövetség vetélkedőt szervezett a Kárpát-medence középiskolásai számára *A kiegyezés és a dualizmus korának művelődéstörténete* témakörben. Térségünkben 4 csapat jelentkezett: a miskolci Zrínyi Ilona Gimnáziumból 2 csapat, a szintén miskolci Fáy András Görögkatolikus Közgazdasági Szakgimnáziumból

1 csapat, Kassáról 1 csapat. A kassai Márai Sándor Magyar Tanítási Nyelvű Gimnázium csapata megnyerte a vetélkedőt, a Fáysok Elek Józsefné felkészítő tanár irányításával a döntőben előadásukra a legtöbb pontot kapták.

Honismereti Kutatók Napja címmel rendezett egyesületünk könyvbemutatót és szakmai előadást a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár nagytermében 2018. április 17-én. A rendezvényen dr. Szalipszki Péter történészt tartott előadást *A megyebeli nemesség szerepe a történeti segéd tudományok kialakulásában és művelésében* címmel. Béres Beáta a miskolci mozi történetéről írt könyvét mutatta be. Köteles Ágoston, aki személyes sorsában is érintett volt a tragikus eseményekben, kiadványában a málenkij robotra, valamint a kényszermunkára elhurcolt felvidéki áldozatoknak állít emléket. Könyvének címe: *Csak azok a kaukázusi sakálók ne üvöltöznének már... – Az erőszakkal elhurcolt felvidéki keresztények szovjet rabságban.*

2018. április 20-án Gödöllőn Országos Kiadványszerkesztő Konferencián vett részt az egyesületünk négy tagja, ahol Titkos Sándorné előadást tartott megyei honismereti kiadványainkról.

Egyesületünk tanulmányi kirándulást szervezett Borsodszirák, Boldva, Edelény, Szendrő

településekre május 12-én abból a célból, hogy jobban megismerjük megyei értékeinket. Anyagi támogatást pályázati úton kaptunk a Honismereti Szövetségtől. A települések kincseit és hagyományait mindenhol helyi idegenvezetők segítségével ismerhettük meg. A program fő szervezője Csirmazné Cservenyák Ilona volt. Sokat tanultunk a tanulmányúton, mindenki jól érezte magát.

A XXIII. Országos Ifjúsági Honismereti Akadémián augusztus 13-17. között, Szigetváron 5 fővel vettünk részt. Fedor Laura, Juhász Virág és Sidlovics Eszter a Zrínyi Ilona Gimnáziumból előadást tartottak térségünk lakodalmi szokásairól, Tóth Hanna a kazincbarcikai Szalézi Szent Ferenc Gimnáziumból a gömöri ízeket mutatta be.

Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc 170. évfordulója és Görgei Artúr születésének 200. évfordulója emlékezve egyesületünk társrendezőként interdiszciplináris konferenciát szervezett Miskolcon, a MAB Székházában szeptember 19-én. A konferencia teljes programja és az egyes előadások jelen kötetben olvashatók.

Október 5-én tartottunk emlékkonferenciát Encsen Ragyolczi Csoma József akadémikus, helytörténész, régész, heraldikus, genealógus születésének 170. évfordulója alkalmából. Erre a rendezvényre az encsi székhelyű Abaúji Honismereti és Helytörténeti Egyesülettel közös szervezésben került sor. Kiváló történészek tartottak előadásokat a sok érdeklődő előtt: Gyulai Éva: *Csoma József genealógiája*, Bodnár Mónika: *Naplók a Csoma család hagyatékából*, Kőmíves Tibor: *Hivatal és hivatalnokok Kassa adminisztrációjában (1835-1865)*, Szalipszki Péter: *Domján Elek történetírói működése fancsali lelkészége idején (1897-1907)*, Csiki Tamás: *Abaúji birtokosok a 19. században*, Csorba Csaba: *Nemesítés és címerek a török kori Magyarországon*.

A 2018. október 5-én elhunyt Evva Margit. Utódja az Abaúji Honismereti Egyesület élén dr. Nagy László jogász lett, aki az *Abaúji Hírharang* szerkesztője is.

A 45. Istvánffy Gyula Honismereti Gyűjtőpályázat értékelésére november 21-én került sor a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár nagytermében. A pályamunkák értékelését a Herman Ottó Múzeum szakemberei és egyesületünk vezetői (Bodnár Mónika, Spóner Péter, Békési Gábor, Hazag Ádám, Vámosi Katalin, Sárközi Ágnes, Viszóczy Ilona, Hajdú Ildikó, Titkos Sándorné) végezték, kategóriánként minősítették a beérkezett munkákat. Dr. Bodnár Mónika, az egyesület titkára ismertette az eredményeket, elmondta, hogy valamennyi gyűjtőmunka színvonalas, tartalmas volt, a bírálóbizottság fontosnak ítélte a saját kutatómunkát, a téma eredetiségét, fotók vagy az eredeti dokumentumok csatolását.

Egy negatívumot említett csupán az előző évi pályázatokhoz viszonyítva, hiányolta a fiatal kutatók aktivitását.

A Honismereti Szövetség országos honismereti-helytörténeti pályázatot hirdetett ifjúsági és felnőtt kategóriában. Az ünnepélyes eredményhirdetés a Magyar Nemzeti Múzeum Pollack Mihály termében 2018. december 14-én volt. Megyénk helytörténeti kutatói jelentős eredményeket értek el. Az ózdi Vass Tibor második helyezett, Bánfalvi László harmadik lett felnőtt kategóriában. Az ifjúsági kategóriában első lett Tóth Hanna Putnokról. Holopceví Péter Alsódobszáról könyvtalomban részesült. Büszkéek vagyunk helytörténeti kutatóinkra, örülünk, hogy sokan foglalkoznak térségünkben honismereti kutatásokkal.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Honismereti Egyesület 2018. évi programjait a Honismereti Szövetség és Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzata Mecénás Alapja támogatta. Az adók 1%-ából 62.139 Ft-ot kaptunk.

2019-es tevékenység

Szomorú eseményről kell megemlékeznünk: 2019. augusztus 13-án elhunyt Hadobás Pál, aki 2007-2013. között volt egyesületünk elnöke. Edelény város díszpolgára volt, a Művelődési Központ, Könyvtár és Közérdekű Muzeális Kiállítóhely korábbi igazgatója.

Kegyelettel emlékezünk Bodon Gabrielára, az Istvánffy Gyula Honismereti Pályázat egyik díjazottjára, aki 2019. március 31-én, életének 88. évében hunyt el a sajátbányai idők otthonában. Hamvait 2019. április 15-én helyezték el a gömörhorkai családi sírboltba.

Egyesületünk március 22-án tartotta a Honismeret Napja alkalmából ünnepi megemlékezését és közgyűlést. Dr. Fazekas Csaba tartott előadást *Az 1919-es események értékelésének változásai az elmúlt 100 évben* címmel. Az előadás sok izgalmas kérdést vetett fel, az 1919-es eseményeket a legújabb történeti kutatások eredményeit felhasználva elemezte. A tagság nagy tapsal köszönte meg a nagyszerű élményt nyújtó előadást. A 2018. évi egyesületi munkáról fotókkal illusztrálva Titkos Sándorné elnök, a 2018. évi gazdasági helyzetünkről Bózsavári József, az ellenőrző bizottság elnöke beszélt. Bózsavári József elmondta, ebből a szempontból is sikeres évet zárhattunk, örültünk a befolyt 1 %-os összegnek. A Mecénás Alapból és Miskolc alpolgármesterétől kaptunk 50.000-50.000 Ft-os támogatást. A tagság kézfelnújtással elfogadta a 2018. évi honismereti munkáról és a gazdasági tevékenységről szóló beszámolót. Ezt követően Dr. Bodnár Mónika ismertette a 2019.

Könyvbemutató a Zrínyi Ilona Gimnáziumban 2019. október 17-én

évi munkaterv javaslatot és meghirdette a 46. Istvánffy Gyula Honismereti Pályázatot.

A Honismeret Napja alkalmából a Honismereti Szövetség Budapest egyik gyönyörű neobarokk épületében, a Duna Palotában tartott megemlékezést 2019. március 24-én. A rendezvény témája: Helytörténeti tankönyvek, kiadványok módszertani bemutatója. Az eseményen az ország lelkes honismerői vettek részt. Megyénket öten képviseltük: Horváth Csabáné, Farkas Ferenc, Farkas Ferencné, Tóth Tamás és Titkos Sándorné.

A Honismereti Kutatók Szakmai Napját 2019. május 7-én tagjaink és a honismeret iránt érdeklődők számára szerveztük meg a Herman Ottó Múzeumban. A 46. Istvánffy Gyula Honismereti Gyűjtőpályázatra pályázni szándékozókat muzeológusok bevonásával segítettük a pályázati téma kiválasztásában, megvitattuk a pályamunka megírásának módszertani kérdéseit.

A megyénk településeivel foglalkozó honismereti kiadványok megjelenését igyekszünk megismertetni tagságunkkal és az érdeklődőkkel. Ezt szolgálják az általunk szervezett könyvbemutatók, melyekre két alkalommal került sor: február 17-én a Földes Ferenc Gimnáziumban és október 17-én a Zrínyi Ilona Gimnáziumban. Dr. Bodnár Mónika etnográfus, egyesületünk titkára a *Szülőföldünk* honismereti peridikáról beszélt. Fehér

József, a sátoraljaújhelyi Kazinczy Ferenc Múzeum nyugalmazott igazgatója bemutatta a *Királyhelmeccről indultunk* és a *Pásztor Emil tanár úr* című köteteket. Dr. Rémiás Tibor, a nyíregyházi Jósza András Múzeum igazgatója beszélt a nyomdai kiadások technikájáról, a megjelenítés útjáról, módjáról. Bemutatásra került többek között *Alacska kismonográfiája*, a *Templomok és hitélet Sajóabonyban* és a *Derenk 300* című kötet.

A Zrínyi Ilona Gimnáziumban Olajos Csaba ajánlotta figyelmünkbe Hideg Ágnes és Csáky Tamás szerzőpárostól a szirmai kastélyról szóló könyvet. Az épületet a településre bevándorolt Klein család építette, Lechner Ödön tervezte. Sajnos már csak a virtuális változata létezik ennek a szép kastélynak.

Reiman Zoltán *Miskolc a várad, az életed* című könyvét Lichtenstein Raymond mutatta be, és beszélgetett a szerzővel a készülő új könyvről is. *Jósvafői Helytörténeti Füzetek* címmel egy megyei kistelepülés helytörténeti sorozatát mutatta be Szmorad Ferenc, a kiadványsorozat egyik szerkesztője.

Közgyűlésünk döntése alapján május 12-én tanulmányi kirándulást szerveztünk tagjaink számára Mezőkövesdre abból a célból, hogy megismerkedjünk ezzel a térséggel. Csirmazné Cservenyák Ilona nagy szeretettel fogadott bennünket.

Könyvbemutató a Földes Ferenc Gimnáziumban 2019. február 17-én

A 2019. május 12-i mezőkövesdi honismereti kirándulás résztvevői

Tanulmányutunk részeként a Hadas városrészben megnéztük a tájházakat, sétáltunk – igaz, esőben – a hangulatos, jellegzetes, 19. századi utcácskákban, ellátogattunk több kézműves házba. Felkerestük a Matyó Múzeumot, Kisjankó Bori népművész szülőházát, a mézeskalácsost, a fazekasműhelyt. A finom ebédet a Millennium étteremben fogyasztottuk el. Utunk utolsó állomása a Városi Galéria volt. Vezetőnk a neves mezőkövesdi festőművész, Laczkó Pető Mihály volt. Felejthetlenné tette ezt a mezőkövesdi programot Csirmazné Cservenyák Ilona kedvessége, a Nyugdíjas Klub vendéglátása, a matyó szív, a finom sütemények, pogácsák. Köszönjük ezt a szép napot Ica, Mezőkövesd! Szívvel ajánljuk mindenkinek, hogy látogasson el a matyó fővárosba, nézze meg nevezetességeit, különösen a Takács István kiállítást! Életre szóló emléket kap az ott eltöltött idő alatt!

Kiemelt programunk volt a XLVII. Országos Honismereti Akadémia Nyíregyházán, július 7-12. között, ahol 16 fővel vettünk részt. Ezen az eseményen adta át Debreczeni-Droppán Béla, a Honismereti Szövetség elnöke a szervezet elismeréseit. Egyesületünkben részesült Dr. Bodnár Mónika, egyesületünk titkára, a miskolci Herman Ottó Múzeum Történelmi és Néprajzi Tárának vezetője. Az országban öten vehettek át ilyen

elismerést. A Honismereti Szövetség elnöksége a honismereti mozgalomban végzett kiemelkedő munkájáért Emléklapot adományozott 11 megyebeli honismereti kutatónak: Benyhe László (Ózd), Elek Éva és az ózdi SZIKSZI diákjai, Nyíri Péter (Sátoraljaújhely), Szabó Ferencné (Miskolc), Percsényi Mihály (Bodroghalom), Tóth Mihály (Bodrogszerdahely), Kopasz József (Nagytárkány), Zvolenszky Gabriella (Királyhelmece), Bánfalvi László (Ózd, Eger), Szlovák Sándor (Mezőkövesd), Dr. Szedresi István (Mezőkövesd). A szervezésben oroszlánrészt vállalt Dr. Bene János történész-muzeológus, a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei egyesület elnöke és Dr. Rémiás Tibor, a Jósa András Múzeum igazgatója. Az akadémia idei témája a nemesség és arisztokrácia hazai történelmi szerepe volt. A nyitórendezvényt július 8-án, a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Megyeházán tartották. Kedves szavakkal köszöntötte a résztvevőket Horváth Zita, az Emberi Erőforrások Minisztériumának helyettes államtitkára, aki korábban tagja volt egyesületünknek. A nyitó előadást Dr. Csorba László tartotta: *A nemesség szerepe a magyar történelemben* címmel. Szerdán Dr. Bodnár Mónika *A Serényiek hatása a gömöri népeletre* címmel tartott nagyszerű előadást. Az akadémia programjaiban mindig a negyedik nap a tapasztalatcsere napja, amikor a megye települései mutatkoznak be. Ezúttal három

A nyíregyházi honismereti akadémia megyei résztvevői

útvonalra mehettünk, amelyből mi a nyírségi körutat jártuk be Dr. Rémiás Tibor és Holmár Zoltán idegenvezetésével (Baktalórántháza: Dégenfeldkastély – Kállósemjén: Kállay-kúria – Máriapócs - Nyírbátor: Báthori István Múzeum és templomok – Vaja: Vay Ádám Múzeum). Az előadások, a résztvevők, a beszélgetések és a kirándulás szinte minden évben felejtethetlenné teszik ezt a rendezvényt. A rendezők kiválóan előkészítették és megszervezték ezt az akadémiát.

A XXIV. Országos Ifjúsági Honismereti Akadémián július 30 – augusztus 4. között Kőszegen 4 fővel vettünk részt. Témája: *Arcok és harcok - hősök, példaképek, hazafiak a történelemben* volt. Megyénkből a Honismereti Szövetség felhívására 4 pályázatot nyújtottunk be: a Fáy András Szakgimnázium diákja Miskolcra, Göri Gergely iskolájuk névadójáról beszélt (felkészítő tanár Elek Józsefné Farkas Emőke). A miskolci Andrassy Gyula Gépipari Szakgimnázium és Szakközépiskola diákja, Csóka József, (felkészítő tanár Tatárné Cselei Csilla) Futó Sámuel történetét mutatta be, aki az 1848-49-es forradalom és szabadságharc idején élt és teljesített hősies katonai szolgálatot. Kovács Karina, az Ózdi József Attila Gimnázium, Szakgimnázium és Kollégium diákja (felkészítő tanár: Tuzáné Mák Zsuzsanna) Borbély-Maczky Emil, Borsod vármegye és – rövid ideig – Miskolc törvényhatósági jogú város főispánjának életéről írt. A putnoki Serényi grófi családról Tóth Hanna (Putnok) készített előadást. Bajnok Máté és Bárány Donát a Földes Ferenc Gimnázium tanulói Miskolcra (felkészítő tanár:

Horváth Ibolya) Oláh Miklós mártírháláláról írtak. Nagy élmény volt Kőszegen az Országos Ifjúsági Honismereti Akadémia programjain jelen lenni. Köszönjük a szervezők mindenre odafigyelő, áldozatos munkáját!

A jászberényi Hon- és Népismereti Konferencián 2019. november 8-10. között Detrik Debóra vett részt egyesületünk képviselőjeként, Mezőkövesdről. A téma: *Az ünnepi hagyományok feldolgozásának és átadásának módszertana*. A résztvevők egyetemisták, kezdő tanárok voltak. Az előadások arról szóltak, hogy az iskolában hogyan tudjuk a gyerekeket játékos módon megtanítani a jeles napokra, népi ünnepekre. A második napon Szolnokra, a Damjanich János Múzeumba látogattak el. Itt is volt három, nagyon izgalmas program, a Jász Múzeumban Hortiné Dr. Bathó Edit nagyon lelkesen beszélt a jászok történetéről, majd este egy jász viselet bemutatóval is készültek a vendéglátók, ahol 20 szereplő segítségével mutatták be a jász viseletet, a honfoglalástól egészen a farmer megjelenéséig. Harmadnap a Jász Múzeumban volt egy igazán érdekes és értékes tárlatvezetés. Jó lenne, ha erre a Hon- és Népismereti Konferenciára megyénkből több egyetemista eljutna.

2019. december 2-án a Miskolci Akadémiai Bizottság Erzsébet téri székházában térségünk egyik neves honismereti kutatóját, Dr. Kovács Dánielt köszöntöttük, aki 2019 decemberében töltötte be 90. életévét. Megyénk honismereti mozgalmának egyik legkiválóbb munkása és szervezője az 1980-as években Kovács Dániel volt.

1981-től irányításával működött Miskolcon a HNF Honismereti Bizottsága, 10 éven keresztül szerkesztette a *Szülőföldünk* megyei honismereti periodikát. Munkássága a legkiemelkedőbbek közé tartozik. A MAB dísztermé a nehéz útviszonyok és a rossz idő ellenére megtöltötték Dani bácsi volt tanítványai, munkatársai, tisztelői. Fehér József, a sátoraljaújhelyi Kazinczy Ferenc Múzeum nyugalmazott igazgatója levezető elnökként köszöntötte a megjelenteket. Elsőként Ujváry Mária, a putnoki Gömöri Múzeum vezetője megható verssel üdvözölte volt tanárát. Ezután a Dombovári János által vezetett sátoraljaújhelyi Lavotta kamarazenekar játékában gyönyörködhetünk. Ezt követően Dr. Kováts Dániel maga mutatta be legújabb könyvét, önéletírásának első kötetét, az *Egynapi járőföldet*. Életéből 30 évet ölel fel ez a 488 oldalas mű. Debreczeni-Droppán Béla, a Honismereti Szövetség elnöke beszédében meleg szavakkal köszönte meg mindazt a példamutató munkát, amit Dr. Kováts Dániel a honismereti mozgalomban napjainkig végez. A köszöntést sokan követték, többek között Szamosvölgyi Péter, Sátoraljaújhely polgármestere, Petercsák Tivadar néprajzkutató, az MTA doktora, Fehér József, a Kazinczy Ferenc Társaság korábbi elnöke, aki babérkoszorút adott át, Tóth Arnold etnográfus, a Herman Ottó Múzeum tudományos titkára, Titkos Sándorné, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Honismereti Egyesület elnöke. Köszöntötte Dani bácsit volt sárospataki főiskolai kollégája, Gallainé Molnár Judit, a Csongrád Megyei Honismereti Egyesület részéről Pál Lászlóné, korábbi titkár, Szabó Ferencné óvónő, szintén egykori diákja, valamint a sátoraljaújhelyi gimnázium régi diákjai, akiket 1967-ben tanított Kováts Dániel. A földszinti könyvtár tárlóiban dr. Székelyné Forintos Judit a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei

Honismereti Egyesület titkára kiállítást rendezett Dr. Kováts Dániel könyveiből. A program végén a MAB Székház klubjában állófogadáson köszöntöttük az ünnepeket.

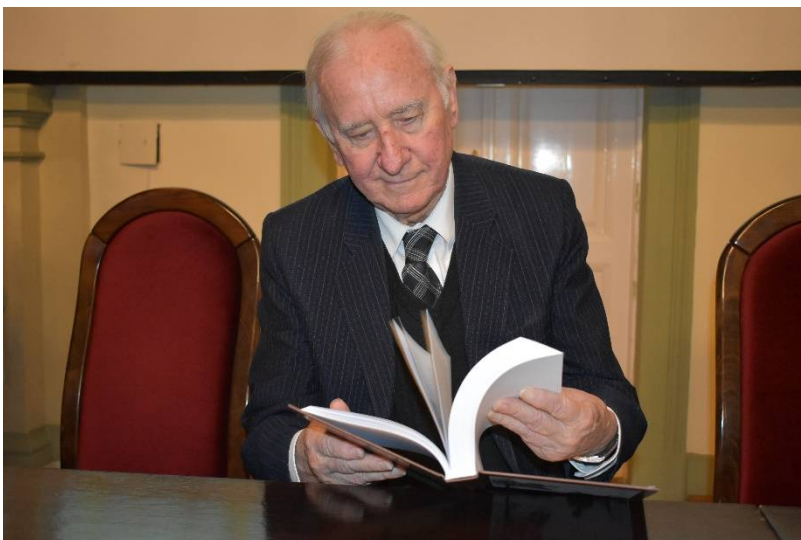
Egyesületünk 2019. évi programjait a Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzatának Mecénás alapja 50 000 Ft-tal és a NEA 200 000 Ft-tal támogatta. Az adók 1%-ából 67 111 Ft-ot kaptunk. Köszönjük mindazok munkáját, akik támogatják, segítik megyénkben a honismereti mozgalmat!

Tagszervezeteink életéből

Az Abaúji Honismereti Egyesület kezdeményezésére Encs Város Önkormányzata 2019. szeptember 11-én emléktáblát állított Balogh János hegedűművész tiszteletére. A rendezvény és az ünnepi műsor szervezésében részt vett az Abaúji Honismereti Egyesület, közreműködtek a Szent László Katolikus Iskola diákjai. Meglepetésként Lenkey Csaba hegedűművész hegedűjátékában gyönyörködhetünk. Az avatást követően istentiszteletre került sor a fűgödi református templomban.

Az Abaúji Honismereti Egyesület együttműködve Encs Város Önkormányzatával és az Encsi Városi Művelődési Központtal, Encs első írásos említésének 800., várossá nyilvánításának 35. évfordulója alkalmából konferenciát szervezett 2019. október 4-én, melyen egyesületünk tagjai közül dr. Gyulai Éva, dr. Bodnár Mónika, dr. Szalipszki Péter és dr. Nagy László tartott előadást.

Az ónodi Lorántffy Zsuzsanna Honismereti Egyesület programjai között kiemelt szerepe volt a Rákóczi év eseményeinek. Az ősz során neves előadókat hívtak meg, akik színvonalas előadásokat tartottak a nagyságos fejedelem neveltetéséről, életútjáról, birtokairól és a magyarokban élő emlékezetéről. Felidéztek az ónodi országgyűlés 250. és 260. évfordulója alkalmából előadott történelmi színdarab képeit. A művet Barabás Tibor írta *Kibontott zászlók* címmel és a helyi lakosokból szerveződött műkedvelő színtársulat adta elő. Az általános iskolások számára vetélkedőt szerveztek II. Rákóczi Ferenc életéről. Az egyesületi tagok is végeztek kutatómunkát, amit ismertettek a közösség tagjaival.

Dr. Kováts Dániel születésnapjára köszöntése, az ünnepeket bemutató *friszen megjelent könyvét 2019. december 2-án.*

BESZÁMOLÓ A SZIGETVÁRI IFJÚSÁGI HONISMERETI AKADÉMIÁRÓL

Sidlovics Eszter – Fedor Laura

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Honismereti Egyesület képviselőjében 2018. augusztus 13-17. között részt vehettünk a 23. Országos Ifjúsági Honismereti Akadémián. Felejthetetlen öt nap részesei voltunk Szigetváron. A Zrínyi Ilona Gimnáziumból korábbi honismereti versenyeredményünk alapján Fedor Laura, Juhász Virág és Sidlovics Eszter, a kazincbarcikai Szalézi Szent Ferenc Gimnáziumból pedig Tóth Hanna, aki az Istvánffy honismereti pályázaton elért eredménye elismeréseként vehetett részt ezen a rendezvényen.

Az idei év témája a gasztronómia volt, ezt a tavalyi résztvevők szavazták meg. A diákok egy része korreferátumot adott elő, melyeket az érdekes előadásokkal társítva a szigetvári Dzsámiban hallgathattunk meg. A meghívott vendégek közül előadott többek között Gundel János, aki Gundel Károly unokája. Ez az előadás tetszett nekünk a legjobban.

A hét során betekintést nyerhettünk a különböző tájegységek különböző gasztronómiai sajátosságaiba és hasonlóságaiiba. Kóstolhattunk csebényi birkapörköltet, töltöttkáposztát, kukoricás levest és egyéb specialitásokat. Megcsodálhattuk a zselici tájat, és megtekinthettük az ibafai pap fapipájának másolatát is. Egyik délután táncházat tartottak számunkra, ahol elsajátítottuk az ördög-tánc technikáját, de a somogyinak is parkettördögei lettünk.

A csodás hetet Szigetváron a Várbaráti Kör tagjainak és elnökének, Varga Zoltánnak, Dr. Vass Péter polgármesternek, a Baranya Honismereti Egyesület elnökének, Gál Andrásnak, valamint a Honismereti Szövetség elnökének, Debreczeni-Droppán Bélának és titkárnak, Végső Istvánnak köszönhetjük. A rendezvény során rengeteg élménnyel és tudással

gazdagodhattunk, melyeket az iskolapadban nem tanulhattunk volna meg. Ajánljuk mindenki figyelmébe az Ifjúsági Honismereti Akadémiákat és reméljük, hogy jövőre több borsodi diák is részt vesz ezen az eseményen.

Szigetváron az OIHA-n a borsodi lányok 2018-ban

A szigetvári IHA megyei résztvevői, Tóth Hanna, Juhász Virág, Fedor Laura, Sidlovics Eszter és kísérőjük, Titkos Sándorné

BESZÁMOLÓ A LÉVAY JÓZSEF CENTENÁRIUMI EMLÉKPROGRAMRÓL

Varga Gábor

2018-ban zárult a Lévy József Centenárium Emlékprogram, mely a költő, műfordító, gimnáziumi tanár, főjegyző halálának 100. évfordulóját kívánta méltó módon megünnepelni. Ennek érdekében 2015-ben négy miskolci intézmény – a Miskolci Egyetem BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézete, a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár, a Herman Ottó Múzeum és a MNL Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltára – fogott össze, hogy felmérjék és közvélemények mindazt a miskolci közgyűjteményekben fellelhető anyagot, ami Lévy személyéhez és munkásságához kötődik. Az ötletgazda dr. Porkoláb Tibor irodalomtörténész volt. 2018. június 11-én az emlékprogram záró rendezvényén a közreműködők beszámoltak közös munkájuk eredményéről: a megjelent monográfiáról és tudományos szövegkiadásról, az Emlékprogram honlapján elérhető Lévy-adattárról és az elmúlt években megvalósult rendezvényekről.

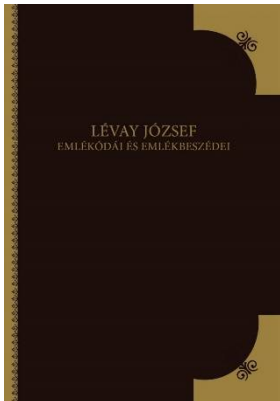
Lévy József (Sajószentpéter, 1825. november 18. – Miskolc, 1918. július 4.) költő, műfordító, a Magyar Tudományos Akadémia tagja. Borsod megye főjegyzője, a miskolci református gimnázium tanára. A helyi és országos közéletben is kiemelkedő szerepet vállaló politikus és irodalmi személyiség. Miskolcon egészalakos szobra áll, könyvtár, gimnázium, utca viseli nevét. Munkássága Miskolc szellemi öröksége, a városi értéktár része.

A Lévy József Centenárium Emlékprogram 2015 őszén az intézmények közös sajtótájékoztatójával és egy Lévy-kiállítással vette kezdetét. Az azt követő években a közgyűjteményi anyag felmérése, Lévy József könyvtárának kutatása, könyvgyűjteménye címlapainak és dedikációinak digitalizálása, illetve tudományos kutatás valósult meg. Dr. Porkoláb Tibor irodalomtörténész *Kultusz és felejtés. Lévy József irodalmi és társadalmi státusza* című kötete 2017-ben jelent meg. A 2018-as könyvhétre pedig sajtó alá rendezésében jelent meg a Lévy József emlékdátát és

emlékbeszédeit tartalmazó tudományos szövegkiadás.

Lévy József nem szónokként rögzült a közösségi emlékezetben. A kortársak elsősorban a költőt látták benne, az irodalomtörténet-írás – egészen a közelmúltig – kizárólag lírikusként tartotta számon. Szónoklatai nemigen kaptak szakmai figyelmet, pedig ez a jelentős szövegtömeg életművének egyik súlyponti részét képezi. Lévy kiváló szónok volt: fölényes birtoklója mind a beszéd megalkotásával, mind a beszéd előadásával kapcsolatos retorikai képességeknek. Így nagyon is érthető, hogy gyakran lépett fel emlékbeszédekkel és „verses emlékbeszédeknek” tekinthető emlékdátákkal a haza „nagy embereinek” és az irodalom jeleseinek az emlékezetét felújító eseményeken. Már Miskolcon tartott nagy szónoklatai (Kazinczy Ferencről, Széchenyi Istvánról, Palóczy Lászlóról, Szemere Bertalanról, Deák Ferencről, a báró Vay főispánokról) országos elismerést hoztak neki. Borsod vármegyei főtisztviselői karrierjének sikeressége is összefüggésbe hozható ez irányú tehetségével. A nagytekintélyű tudományos és irodalmi testületek (a Magyar Tudományos Akadémia és a Kisfaludy Társaság) is szívesen bízták meg őt szónoki képviselőjükkel: a legkülönbözőbb kommemorációs ceremóniakon tisztelt ódákkal és beszédekkel többek között Kazinczy Gábor, Tompa Mihály, Arany János és Toldy Ferenc emléke előtt. Míg költeményei – ha nem is könnyen, de – hozzáférhetőek gyűjteményes kötetekben, addig szónoklatai legfeljebb korabeli, olykor csupán néhány példányban fennmaradt periodikákban, kinyomtatványokban lelhetők fel. 1925-ben, születésének centenáriumaára készülve ugyan felvetődött „politikai és ünnepi beszédek” kiadása, ám ez az elképzelés végül nem valósult meg. Emlékdátáinak és emlékbeszédeinek most megjelent gyűjteménye kilencvenhárom év elteltével, halálának századik évfordulóján – a Lévy József Centenárium Emlékprogram keretében – igyekszik törleszteni ezt az adósságot. – hangsúlyozta a könyvbemutatón Porkoláb Tibor, a kötet szerkesztője. A könyv a Miskolci Egyetem BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézetében készült és a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár adta ki.

Az együttműködő intézmények közös honlapon (levay100.rfmllib.hu) mutatják be a miskolci gyűjteményekben fellelhető Lévyhoz

kapcsolódó dokumentumokat, tárgyi hagyatékot. A Lévay-adattár összegyűjti, rendszerezi és publikálja Lévay szerzői köteteit, autográf kéziratait – többek között a Kónya Paulinához írt több mint száz levelét –, a Lévay által szerkesztett vagy fordított köteteket, a költő tárgyi hagyatékát, a róla szóló szakirodalmat. A honlapon a könyvészeti és leíró adatok mellett digitalizált formában is publikálásra került Lévay József versesköteteinek és kézíratainak egy része. Ugyanitt böngészhető Lévay József közel 700 tételből álló könyvtárának jegyzéke, melynek alapja a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár online katalógusa. Az adattár elsősorban lelőhelyjegyzékként funkcionál, de a későbbiekben, megfelelő kapacitás esetén valamennyi feldolgozott dokumentum elektronikus példányainak publikálására is sor kerülhet.

A Centenárium Emlékprogram indulása után merült fel az igény arra, hogy a monográfia, a tudományos szövegkiadás, valamint a közgyűjteményi adatbázis mellett egy ismeretterjesztő előadásorozat is kerüljön megrendezésre a történettudomány, irodalomtudomány képviselői, történészek, irodalomtörténészek, muzeológusok közreműködésével. A havi rendszerességgel megrendezésre kerülő előadások célja volt, hogy a miskolciak jobban megismerjék Lévay József életét, irodalmi, tanári, politikai munkásságát, ezáltal pedig bepillantást nyerjenek a 19. századi Miskolc és Borsod vármegye politikai, társadalmi, oktatási, irodalmi és felekezeti életébe. A 2017 szeptemberében induló program előadói voltak dr. Ugrai János, dr. Fazekas Csaba, dr. Gyulai Éva, dr. Porkoláb Tibor, dr. Prokai Margit, dr. Dienes Dénes, Somorjai Lehel, Turbucz Péter.

Az Emlékprogram 2018. június 11-i záró rendezvényére a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár központi épületében került sor. Az Emlékprogram megvalósításában nyújtott közreműködésért szeretnék köszönetet mondani a könyvtár vezetése nevében is:

Porkoláb Tibornak az ötletért, és a tudományos kutatóso-

az együttműködő intézményeknek a közreműködésért, a HOM részéről Békési Gábor irodalmi muzeológusnak,

a Lévay József Református Gimnázium igazgatójának, Ábrám Tibornak, a tantestületnek és a diákoknak, akik a rendezvényeink rendszeres látogatói voltak,

a Lévay József Muzeális Könyvtár dolgozóinak: Gecse Ildikónak és Rónai Mónikának, valamint Verbiás Tibornak a Lévay-adattár létrehozásában végzett munkájukért,

Körtvélyesi Évának a szövegkiadás tördelői, technikai szerkesztői magas színvonalú munkájáért, a rendezvények meghívóinak elkészítéséért,

az előadásorozat előadóinak,

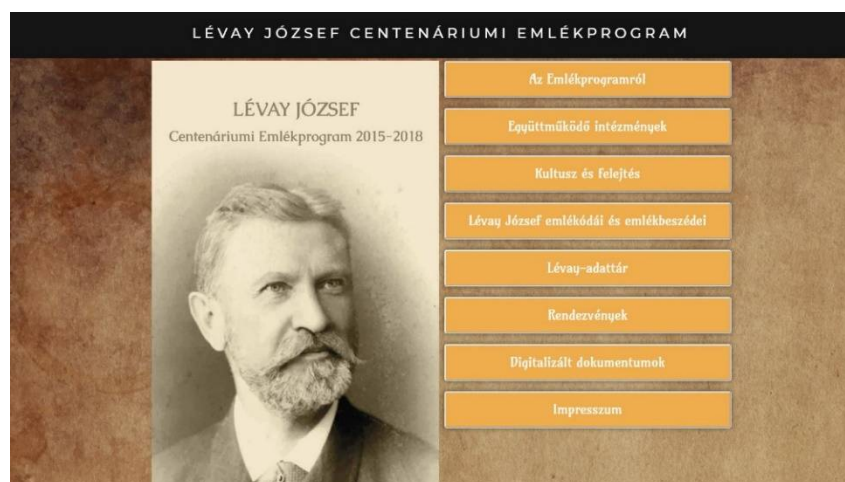
Csoma Józsefnek, a könyvtár rendszergazdájának a Lévay-adattár honlapjának elkészítéséért,

Csörnök Mariann volt PR-munkatársunknak a sajtóesemények szervezéséért,

valamint minden további támogatóknak, a rendezvények látogatóinak, résztvevőinek.

Az Emlékprogram nyitó sajtótájékoztatója

Az Emlékprogram honlapja

ÖRVÉNY-KŐ – LÁTÓ-KÖVEK – SZENTLÉLEK: CSAPATÉPÍTŐ FŐHAJTÁS

Békési Gábor

2019. július 1-én, az 1848–49. évi szabadságharc 170. évfordulójára emlékezve csapatépítő kirándulással kötöttük össze a kegyeleti tiszteletadást, amikor a Herman Ottó Múzeum kollektívájának nagyobb hányadával felkerestük az Örvény-kő tetején Jókai Mór emlékjelét, valamint a közvetlen környék nevezetességeit. A szervező ezúttal is a múzeum társadalmi rendezvényeinek lelkes „motorja”, Mészáros Viktória volt, akinek még az sem szegte kedvét, hogy az eredetileg május 6-ra tervezett eseményt szó szerint elfújta a szél.

A Garadna vasútállomás megállótól a sárga kereszt turistajelzés mentén indulva a Háromkúti-völgy és a meredek Arany-lépcső alaposan próbára tette a résztvevők elszántságát, de az út végén váró panoráma (és a finom ebéd ígérete) kárpótolt a nehézségekért. Az Örvény-kőhöz érkezve és a 773 méter magas fenséges mészkőszirtől letekintve megérez valamit az ember abból, miért nevezték korábban ezt a helyet Pogányoltárnak. A nemzet nagy mesemondója idős korában is romantikus látomást rajzolt köré *Tengerszemű hölgy* című önéletrajzi ihletésű regényében: *De a legnagyobb szerűbb tájkép-motívum volt, (melybe szerencsésen bele is buktam) maga az „Örvény-kőről” kínálkozó panoráma. Az Örvény-kő a Bükk hegység legmagasabb pontja. Tardonából nézve havasként kimagasló sziklagerinc, de amelynek tetejébe nagy kerülővel fel lehet jutni. Ez volt rendszeren a kóborlásaim végcélja. Fél nap oda, fél nap vissza, délben tüzet rakni targallyból a szikla lonkáján, pirított kenyérrel, szalonnával fejedelmi lakomát csapni, s aztán kiülve a szédületes szikla párkányára, megküzdeni a lehetetlen (nekem lehetetlen) festői feladattal. Jókai 24 éves fiatalember a világosi fegyverletétel évében, aki nagy reményekkel festőnek készül, de körülötte összeomlik az ország, ködbe burkolódik a bizonytalan jövő. Leendő felesége, a miskolci Laborfalvi Róza viszi magával Aradról, a megtorlás elől a kis bükki faluba, amely az ország földabroszain sincs feltüntetve, oda, ahol a világnak nincsen szája: Egy nyáron egy ősszel, egy télen bujdostam én ezekben az erdőkben, üldözöttje a hatalomnak. Házigazdám a derék Csányi Béni, nemes úr volt, földesúr. Álnév alatt rejtegettek, tudta mindenki, hogy bujdosó vagyok, senki sem árult el. A falut Tardonának hívták...*

A *fél napi járóföldre* lévő, kultikussá vált településre elgyalogolni nem vállalkoztunk, de a megemlékezés után megkoszorúztuk az 1959-ben emelt emlékoszlopot. Reméltük, hogy a Tardonáról minden évben ide zarándokló Jókai Emléktúra résztvevői majd friss csokraikkal csatlakoznak hozzánk. Tovább haladva a Látó-köveket látogattuk meg, majd a *hajdan paulinus barátok lakta* kolostort, a Jókai által is felkeresett romantikus középkori romkertet, melynek történetét Gyulai Éva történész kollégánk ismertette rögtönzött előadásban, s ahol Szolyák Péter igazgató úr számolt be a régészeti ásatások addigi eredményeiről.

Amíg a gót ablakok márvány faragványait lassan magába olvasztja a *körös-körül beláthatatlan rengeteg*, addig a kis csapatunk – testben és lélekben megerősödve – Ómassán keresztül tért vissza a jelenbe.

Jókai Mór emlékjele az Örvény-kő tetején.
(Fotó: Mészáros Viktória.)

EMLÉKTÁBLA BALOGH JÁNOS HEGEDŰMŰVÉSZNÉK

Horváth Csabáné

Encs Város Önkormányzata 2019. szeptember 11-én, halálának 10. évfordulóján emléktáblát állított Balogh János hegedűművész tiszteletére Encs - Fügödön.

Balogh János Sándor 1940. október 11-én született Fügödön. Szüleit korán elveszítette, édesapja 1943 februárjában eltűnt a Don-kanyarban, édesanyja 3 év múlva belehalt a bánatba. Az árván maradt 5 éves kislány betegeskedő nagynyja nevelte paraszti bölcsességgel és szeretetteljes szigorral keresztény hitre és jóságra. Összefogott és segített a rokonság, szinte az egész falu részt vett a nevelésében. Első tanítója, Petró András kezén fogva vezette az iskolába a bátortalan gyermeket. Egy véletlen folytán került elő a padlásról édesapja öreg hegedűje. A hangszeren dal-
lamokat próbált pengetni, ami egyre jobban sikerült. Autodidakta módon tanult meg hegedülni. Tanárai született tehetségnek tartották, abszolút hallása volt. Fügödön először úttörő-, majd felnőtt zenekarban játszott. A közös szereplés jó hatással volt személyisége fejlődésére. Kurucz András tanító a zenei pálya felé irányította.

1955-59 között Miskolcon, a Bartók Béla Zeneművészeti Szakiskola és Gimnázium tanulója volt. Vidéki iskolából bekerülve nagy volt a lemaradása tanulmányi és zenei téren. Hiányosságát kitartó szorgalommal, tanári segítséggel igyekezett pótolni. Érettségi után tovább folytatta tanulmányait a Szakiskolában, ma Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem. A Miskolci Szimfonikus Zenekar ösztöndíjasa volt. Diplomáját 1964-ben szerezte tanári – előadóművészi szakon.

Első munkahelyén, a Miskolci Szimfonikus Zenekarban elsőhegedűsként játszott. Anyagi támogatásra senkitől nem számíthatott, zenekari munkája mellett tanári állást vállalt. Tanított a miskolci Egressy Béni Zeneiskolában és a Mezőkövesdi Zeneiskolában. Ismeretterjesztő előadásokat tartottak vidéki iskolákban, művelődési házakban olyan ismert miskolci színészekkel, mint pl. Latinovits Zoltán. Zenei példaképei Yehudi Menuhin világhírű hegedűművész volt, akinél zenei kurzuson vett részt, valamint Kovács Dénes hegedűművész, az Operaház koncertmestere.

1971-ben Kórodi András Miskolcon vezényelt, megtetszett neki Balogh János játéka és a Magyar Állami Operaházba hívta elsőhegedűsnek. Az Operaház zenekarából válogatták elsőhegedűsnek a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarába. A Társaság akkor is meghatározó

Balogh János hegedűművész.

szerepet játszott a hazai koncertéletben, közvetítésével ismerte meg a hazai közönség a magyar és külföldi zeneművészetet. Koncerteket adtak bel- és külföldön. Itt a század legnagyobb karmestereivel zenélt együtt, mint Leonard Bernstein, Lamberto Gardelli, Ferencsik János, Kórodi András. 1981-ben amerikai zenekarba hívták, Leonard Bernstein *West Side Story* musicaljével 2 évig koncertkörúton vettek részt Európában, itt is elsőhegedűsként szerepelt. 1983-ban Ausztriába ment feleségével, akit zenei tanulmányai alatt ismert meg. A Vorarlberger Landesorchester és Wiener Philharmoniker zenekarokkal rengeteg hangversenyen, fesztiválon léptek fel, mint a Bregenzi Nyári Fesztivál, Schubertiada Dornbirn, Ausztrián kívül Németországban, Svájcban, Olaszországban. Feleségével és német, osztrák, szlovák társával megalakították a Vorarlberger Szalon-

Az ifjú Balogh János.

zenekart, mellyel többször játszottak egyebek mellett Lichtensteinben, a hercegi udvarban. 1983-1992 között hegedűtanári állást vállalt Götzis, Lustenau, Dornbirn, Bregenz településeken.

Egy súlyos betegség derékba törte karrierjét, gyógyulása után fellépést már nem vállalt. Igazi megnyugvást szülőfalujában talált, kedvenc költője, Ady kötetével a hóna alatt sétálva bekopogott rokonokhoz, ismerősökhöz. 2009-ben végleg elhallgatott hegedűje, örök nyugalomra tért édesanyjához, a fügödi temetőbe. Első tanítója – Petró András, aki élete végéig atyai jóbarátja maradt, figyelemmel kísérte pályáját – megható gyászbeszédet mondott.

Balogh János életét egyszerűség, fegyelmezettség, szorgalom jellemezte. Magáénak vallotta Liszt Ferenc szavait: *A zene a lelkem lélegzetvétele, s egyszersmind imádságom és munkám.*

Ezt az életpályát befutó egyént, valamint a zenei kultúra bel- és külföldi terjesztésében, az ifjúság zenei nevelésében végzett kiemelkedő munkáját ismerte el szülőfalujában felállított emléktáblával a város vezetősége.

Halálának 10. évfordulóján felavatott emléktábla szülőfalujában, Fügödön.

Debródi János losonci emlékművének másolata Emődön, felállítva 2017. március 14-én, készítette Szabó László sirköves.

EMŐD HŐSE, DEBRŐDI JÁNOS HUSZÁR ŐRMESTER AZ 1848/49-ES FORRADALOMBAN ÉS EMLÉKMŰVÉNEK TÖRTÉNETE

Czecze József

Lehóczki István, Emőd város egykori polgármestere évekkel ezelőtt rábukkant Losoncon, a református temetőben egy emődi születésű ember síremlékére, rajta a következő felirattal: *Itt nyugszik Debrődi János szül. 1819. évben Borsod megye Emőd községében. Mint honvédhuszár őrmester múlt ki hősi halállal az ellen golyója által 1849. Márczius 24-én Losoncz város belterén. Áldás lebegjen hantjai felett.* Ezt követően az emődiek a losoncihoz hasonló síremlék felállítását tervezték településükön Debrődi János honvédhuszár őrmester, hősi halott és a 48-as szabadságharc emlékére, melyre eredetileg a 2014. március 15-i megemlékezésen került volna sor. Ekkor bíztak meg azzal, hogy mint „helyi történelem kutató”, gyűjtsék adatokat Debrődi életkörülményeiről, munkásságáról és a honvédhuszári szolgálatáról.

Megkerestem a Hadtörténeti Intézet és Levéltárat, hogy tájékozódjak, milyen publikálható adatokkal rendelkeznek Debrődi János huszár őrmester személyéről és alakulatáról (szolgálati tevékenysége, elismerései és kitüntetései. Az alakulatóval milyen harci cselekményekben vett részt, azok rövid ismertetése stb.). Ezen túlmenően, kutatást végeztem a helyi katolikus egyház születési anyakönyvében a Debrődi család családfájának összeállítására érdekében.

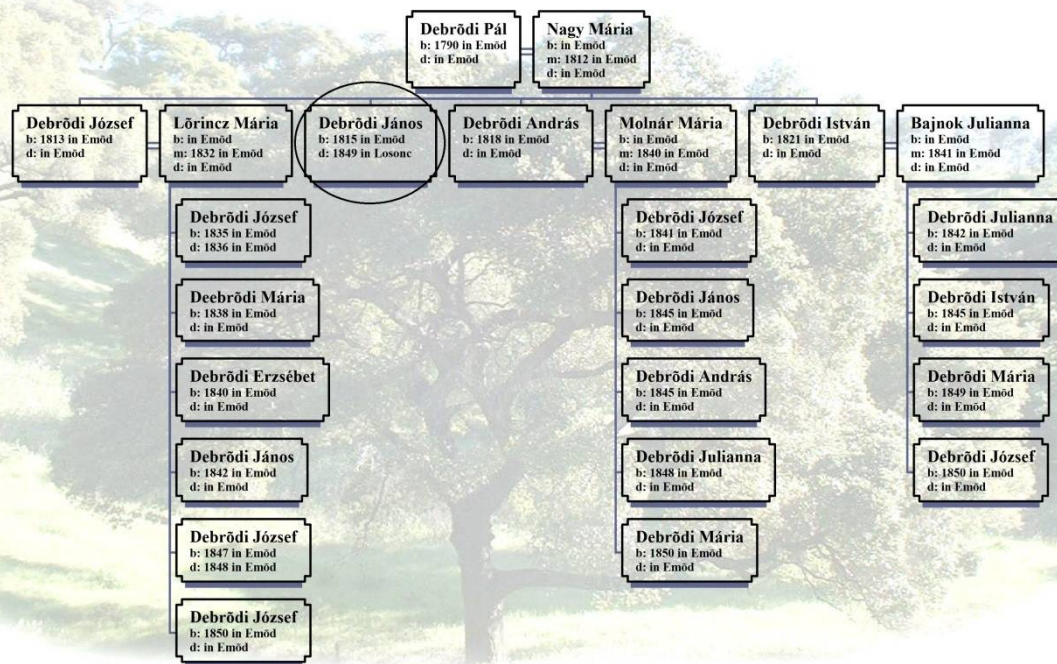
A levéltári anyagok alapján kiderült, hogy a szabadságharcos hősi halottunk versus császári dezertőr, éppen a losonci csata időszakában. Éppen ezért az emlékmű előkészületeket azonnal le kellett állítani, hogy megelőzzük az esetleges kellemetlen szituációt. A levéltár javaslatára a kutatást tovább folytattam budapesti, bécsi és losonci levéltárakban, valamint az ide vonatkozó szakirodalomban.

Az emődi önkormányzat képviselőtestülete – ekkor már Pocsai Enikő polgármester vezetésével – 2015. szeptember 23-án megtartott rendkívüli ülésén megtárgyalta a Debrődi emlékmű felállításáról szóló szóbeli előterjesztésemet. A tárgyalás során nem sikerült minden kétséget kizáróan feltárni, hogy a Losoncon élők milyen bizonyítékok alapján nyilvánították hősi halottnak az emődi kötődéssel bíró Debrődi János huszár őrmestert. A testület úgy döntött a helyzet tisztázása érdekében, hogy további kutatások szükségesek, s hogy 2016. március hónapig meghosszabbítja az emlékmű felállításának időpontját.

További kutatásaim során megállapítottam: Debrődi János valóban dezertőr volt, a császári „Vilmos sereg”-ből állt át a magyar Beniczky Lajos kormánybiztos csapatába. A HM Hadtörténeti Intézet és Levéltár, valamint a Bécsi Levéltár szakirányú hadtörténetészei – dr. Ravasz István alvezetési kandidátus, dr. Kis Róbert őrnagy hadtörténetész és dr. Hermann Róbert professzor – írásban közölték: *Debrődi János 1848 augusztus-szeptemberében térhetett haza, amikor a császári sereget, az 1. és 2. őrnagyi osztályt Magyarországra indították. A császári „Vilmos sereg”-ben az anyakönyvi kivonata szerint nem léptették elő. Valószínűnek tűnik, hogy dezertálása után a honvédseregben lépett elő őrmesterré. A nyilvántartási rendszer abban az időben nem működött kielégítően. A dezertált katonákat nem minden esetben tudták pontosan dokumentálni, például: mikor szökött meg az alakulatától, vagy vezényelték át*

Debrődi János síremléke a losonci református temetőben

A Debrődi családfa az emődi római katolikus egyház születési anyakönyvének adatai alapján

más parancsnoksága alá. A nyilvántartás rendbe-tétele során általában kiválasztottak egy fiktív dá-tumot, amikortól az illetőt a magyar hadseregbe átlépőnek tekintették. Összegezve a neves hadtör-ténészek azt közölték, nincs akadálya annak, hogy 2016-ban emlékművet állítsanak Emőd egykori szülöttje, Debrődi János huszár őrmester emlé-kére, aki az 1848-49-es szabadságharcban hősi halát halt. Azt is megírták, hogy a születési idő-ponttal kapcsolatos néhány év eltérést pedig nem tartják sarkalatos kérdésnek.

Később azt is megtudtam, hogy a magyar Beniczky Lajos kormánybiztos csapata 1849. március hóban lezajlott losonci ütközetben főleg az osztrákoktól szökött huszárokkal vett részt.¹ Egy másik munkában ez olvasható: 1877. március 24-én a Kubinyi téren, a református templom mel-lett Damjanich tábornok özvegye jelenlétében lep-lezték le a honvéd emlékművet, annak emlékére, hogy 1849. március 24-én Beniczky Lajos honvéd-őrnagy alakulata megfutamította a többszörös túl-erőben lévő császári katonaságot. A terméskő ta-lapzaton álló, négy oldalán feliratos kőobeliszket láncokkal összekapcsolt ágyúgolyók díszítették. 1945-ben a csehszlovák hatóság eltávolította. Sorsa ismeretlen. 1945 előtt március 15-i megem-lékezés helyszíne. 1993-óta a helyén álló Kár-mán emlékmű megkoszorúzásakor megemlékez-nek a losonci csatáról is A losonci emlékmű fel-irata: Idehord óh hű magyar nép híveidet. Itt

tanul meg, mi a hazaszeretet. – Losonczon 1849. Március 24-én Beniczky Lajos honvédőrnagy ve-zénylete alatt 350 gyalog- és 33 honvédhuszár egy erős zászlóalj s gyalogság és egy osztály dzsidás ellen diadallal vívott csata emlékére. – Csak törpe nép felejthet ős nagyságot, Csak elfajult kor hős elődöket, A lelkes eljár ősei sírlakához, S gyűjt régi fénynél új szöveteket..²

Kutatás közben nagy segítséget kaptam dr. Holló József honvéd altábornagytól, a HM Had-történeti Intézet és Levéltár volt igazgatójától – Emőd szülöttjétől –, aki önként vállalta az emődi születésű huszár őrmester, Debrődi János losonci síremlék másolatának, avatását és megkoszorúzá-sát, amit továbbítottam Fekete Tibornak, Emőd város jelenlegi polgármesterének.

Az ünnepségre 2017. március 14-én került sor az 1848/49-es magyar forradalom és szabad-ságharc 169. évfordulójának előestéjén. Az ün-nepi megemlékezés az Emődi II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola aulájában történt, ünnepi beszé-det mondott Fekete Tibor polgármester és közre-működtek az iskola 6. osztályos tanulói és az Emőd Brass Fúvószenekar. Utána fáklós felvo-nulás következett a Kossuth térre, ahol felavatták Debrődi János losonci síremlékének másolatát, melyet Szabó László helyi sírköves kisiparos ké-szített.

¹ GLATZ Ferenc: *A magyarok krónikája*. Bp. 1995.

² BÖSZÖRMÉNYI István: *Losonc, 1849*. Helytörténeti kiadvány, Csemadok. Losonc, 1999.

EMLÉKEZZÜNK! – AZ EMŐDI ZSIDÓSÁG

Czecze József

Az auschwitzi haláltábor 1945. január 27-én szabadult fel, ennek emlékére az ENSZ Közgyűlése 2005-től január 27-ét a holokauszt áldozatainak nemzetközi emléknapjává nyilvánította. Mi, emődiek is erre emlékezünk. A meggyilkolt emődi zsidóság hiánya fájó és pótolhatatlan.

A belügyminiszter rendeletére Borsod vármegye alispánja 1944. április 16-án elrendelte a megye zsidó lakosságának járási székhelyeken való tömörítését. Ennek nyomán a mezőcsáti járás főszolgabírója kiadott egy ütemtervet a községeknek. *A járás zsidó lakosságának tömörítését Mezőcsát község belterületére a Munkácsi és Muhi utcákban – gettóban rendezem el. ... F. hó 20-án Emőd, Tiszapalkonya, Tiszaszederkény, Nagycsécs, Nemesbikk, Hejőkeresztúr, Gelej zsidó lakossága indítandó útnak, oly időben, hogy 20-án reggel 10 órakor megkezdjék a beköltözést és estére be is fejezzék* Minden olyan zsidót be kellett szállítani, akiknek a sárga csillag viselését előírták. A zsidókat – akik néhány kiló személyes csomagot vihettek magukkal – mind elvitték Emődről, beleértve a gyerekeket, öregeket és a várandós nőket is. A zsidó családok összegyűjtésében és a gettóba szállításában a helyi csendőrök aktívan részt vett és közreműködött. A zsidó lakosság elhurcolása után üresen maradt házaikba az emődi szegény emberek költöztek. Az elhurcoltak soha többet nem tértek vissza. A mezőcsáti járásban összegyűjtött zsidókat később a Miskolci Téglagyárba szállították és megkezdődött deportálásuk. A téglagyárból 1944. június 12-15. között vagonírozták be és vitték őket az auschwitzi haláltáborba.

A sajnálatos zsidótörvényekkel összefüggésben a Paszternák-féle mártírkönyv Emőddel kapcsolatosan 11 családot, összesen 24 főt nevez meg, akiket köteleztek a sárga Dávid-csillag viselésére, ezek a következők: *Braun Dezsőné (1902), Erdős Borbála (1900), Erdős László (1898), özv. Fischer Simonné (1893), Fischer Éva (1927), özv. Glattstein Vilmosné, (1869), Glattstein Etelka (1907), Glattstein Lajosné Burger Ilona (1907), Glattstein Ilona (1933), Grünbaum Dezső (1900), Grünbaum Dezsőné Glattstein Szerén (1906), Grünbaum Imre (1934), Klein József (1898),*

Klein Józsefné Zempléner Erzsébet (1916), Malter Éva (1932), Nyiri Gézáné Erdős Olga (1898), Nyiri Klára (1931), özv. Schreiber Mórné Blau Betti (1860), Schwarz Gábor (1929), Schwarz Zsuzsa (1932), Schwarz Ernő (1897), Schwarz Ernőné Schreiber Margit (1897), özv. Zucker Zsigmondné (1860) és Zucker Ilona (1900).¹ A felsorolt személyekkel, családokkal kapcsolatosan az alábbiakat sikerült összegyűjteni, így emlékeznek az emődiek:

Braun Dezsőné (1902) férje terménykereskedő volt, munkaszolgálatosnak hívták be.

Az Erdős család terménykereskedéssel foglalkozott, kereskedésük az Arany János utcában volt, a mostani Kósa Bertalan, volt TSz elnök házának helyén.

Özvegy Fischer Simonné (1893) férje nagykereskedő volt, a római katolikus templom mellett laktak. 1948-tól a házba Éliás József gyári munkás és családja költözött.

A Glattstein családnak vegyesboltja volt a Kossuth utcán. Glattstein Menyus, Vilmos és Menyhért munkaszolgálatosok voltak. Egykori házuk átépítésre került. Jelenleg Karsai Ferenc kőművesmester és családja lakik benne.

A Grünbaum családnak volt egy vegyesboltja a Hatrongyoson.

Özvegy Schreiber Mórné Blau Betti (1860) terménykereskedő volt.

A Schwarz család is terménykereskedéssel foglalkozott, kereskedésük az egykori Kossuth utcai mozi helyén volt. Schwarz Ádám szintén munkaszolgálatos volt a háborúban.

(Utóirat: Ha valaki rendelkezik fotóval az emődi zsinagógáról, azt kérem, szíveskedjen értesíteni az Emőd Városi Könyvtáron keresztül.)

Glattstein Lajos szatócsholtja Emődön (Képeslap részlet)

¹ RÁY Slomo Paszternák: *Miskolc és környéke mártírkönyve*. A szerző kiadása. Israel, 1970. 198.

FARKAS JÓZSEF TERMÉSZETTÖRTÉNETI ÉS HONISMERETI MUNKÁSSÁGA

Frisnyák Sándor

Dr. Farkas József terület- és településfejlesztő munkásságára¹ másfél évtizeddel ezelőtt figyeltem fel, amikor újra kezdtem foglalkozni a magyarországi Hernád-völgy táj- és történeti földrajzával. Tudományos közleményei alapján területfejlesztő kutatóként tartottam számon és a megismert, a Hernád-völgy környezeti állapotfelmérésével foglalkozó műveit nagyra értékeltem és a tájkatató munkámban is hasznosítottam.

A Nyíregyházi Egyetem történeti földrajzi kutatóműhelye a nagytérségekre (a Kárpát-medencére) kiterjedő témák mellett a Zempléni-hegység és a környező kistájak, a Hernád-völgy, a Harangod és a Bodrogek köz histogeográfiájával és kutatástörténetével is foglalkozik. A Zempléni-hegység és környéke tudományos feltárói és gazdaságfejlesztői c. kutatási programunk keretében Gál András kutató-tanár, gimnáziumi igazgató Farkas József tudományos életrajzát is feldolgozta.² Ebből értesültem arról, hogy Farkas József tulajdonképpen mikrobiológus és szakterületének kiváló művelőjeként szerzett egyetemi doktori (1977), majd kandidátusi minősítést (1991). Kutatói pályafutásának első állomáshelye, a szarvasi Haltenyésztési Kutató Intézet volt, ahol 1975-től 1988-ig dolgozott és a gyakorlatban hasznosuló kutatásai mellett negyvenöt tudományos értekezéssel gazdagította szakterületét.

Farkas József szülőföld-szeretetének jeleként értékelhetjük azt a döntését, hogy – a munkásságát elismerő és szép jövővel kecsegtető – kutatóintézeti állását feladta, hazaköltözött Szikszóra és mikrobiológus szakképzettségének megfelelő munkát vállalt Miskolcon, 1988-tól 1997-ig. Laboratóriumi kutatómunkája mellett – az abaúji-zempléni tájak iránti folyamatos érdeklődésének megfelelően – szabad idejében botanikai feltáró munkát végzett a Hernád-völgyében, a Csereháti-dombvidéken, a Harangod területén és a szlovákiai Kanyapta-medencében is.

Életrajzából tudjuk, hogy a természettudományok, elsősorban az élővilág iránti érdeklődését Lakatos Endre (1928-1995) biológia szakos tanárnak köszönheti, aki a tantermi foglalkozásokon kívül terepbejárásokon mutatta be Szikszó és

*Farkas József újonnan megjelent könyveivel.
(Fotó: Mező István)*

környéke természeti örökségét és az ember tájformáló-környezetátalakító munkásságát.

Farkas József munkásságának külön szaka-sza Szikszó és tágabb környezetére kiterjedő, a település- és területfejlesztési tervek megalapozó tudományos tevékenysége, amely a 21. század elejére datálható. Az 1996-os településfejlesztési törvény előírja a különböző tércategóriák környezeti állapot-felmérését és ezekre épülő rövid és hosszú távú település- és területfejlesztési koncepciók kimunkálását. A természet- és gazdaságföldrajzi tényezők összességét magába foglaló környezeti állapotfelmérést Farkas József azért vállalta el, mert korábban is intenzíven foglalkozott a szülőföld, a szűkebb tájhaza természettudományi feltárásával, különösképpen a Hernád-völgy, a Csereháti-dombvidék, a Harangod és a Szerencsi-dombság botanikai kutatásával, a természeti ökoszisztéma – antropogén hatásra történő – változsfolyamatával. Farkas József kitűnően ismeri az emberi tevékenységek térben releváns folyamatait, a kultúrtáj kialakulását, a tájhasználat, a gazdaság és gazdálkodás térszerveződését. Struktúra- és folyamatelemzései: a Hernád-völgy Szikszó és Encs térségére koncentrálódó vizsgálatait hatalmas ismeretanyagot tártak fel, amelyek a település- és területfejlesztési tervek tudományos alapját képezik.

A területfejlesztés tulajdonképpen kormányzati beavatkozás-sorozat, amely a regionális

¹ Elhangzott 2018. október 20-án Szikszón, dr. Farkas József *Abaúj vármegye Szikszó városának története* című könyvének ünnepi bemutatóján.

² GÁL András szerk.: *Az abaúji-zempléni tájak tudományos feltárói*. Nyíregyháza, 2015. 31-34.

fejlődés spontán folyamatait koordinálja. Farkas József tájtörténeti, környezeti állapotfelmérő, a történeti kultúrtáj elemek részbeni, pl. a hajdan volt szőlő- és gyümölcsstermesztő területek rekonstrukciójára tett javaslatait, a természeti és épített környezet védelmét tartalmazó írásműveinek terjedelme több mint 1000 oldal. S ezek a művek felhasználhatók a társadalomföldrajzi, történeti földrajzi, tájökölógiai és egyéb kutatómunkákban is.

Farkas József kutatásaira épülő város- és gazdaságfejlesztési tervek megvalósítása több mint egy évtizede elkezdődött – és mindannyiunk öröme – ma is folytatódik.

Személyes találkozásunkra 2015 őszén – Füzeséri József polgármester úrnak köszönhetően – egy kulturális rendezvényen, Zsiga László szikszói kertmúzeumában került sor. A rendezvényen, egy rögtönzött felszólalásomban, melyre a polgármester úr kért fel, ígéretet tettem arra, hogy valamilyen módon – kimondatlanul is egy földrajzi kismonográfiára gondolva – én is szeretném kifejezésre juttatni szülővárosom iránti hálámat és szeretetemet.

Farkas Józseffel beszélgetve megtudtam, hogy a mindennapi kutató tevékenysége és a helyi közéletben, valamint a szakmai körökben kifejtett munkássága mellett régóta foglalkozik Szikszó város történeti kutatásával is. A helytörténeti és több tudományterület eredményeit integráló honismereti érdeklődése Ádám István (1924-1994) történelem szakos tanárának tulajdonítható, aki a honi történelem tananyagába beépítette az abaúji tájak és települések, elsősorban Szikszó társadalom-, gazdaság- és szellemi-történetét, az alkotó kisemberek rendszerfenntartó-működtető jelentőségét, a hagyományok tiszteletét és szeretetét.

Szikszó a középkorban, mint szőlőtermelő és állattartó mezőváros, a Hernád-völgy alföldperemi kapujában jelentős vásárváros és tájszervező központként funkcionált. A reformáció korától kezdődően Szikszó – az említett gazdasági szerepkörökön kívül – szellemi-művelődési centrum, 1526-tól 1870-ig algimnáziuma révén kisebb vonzásterülettel rendelkező iskolaváros volt, ahol a tudós lelkészek és iskolamesterek alapfeladatuk ellátása mellett egyházi művek fordításával, történetírással, az időjárási és a mezőgazdasági jelenségek feljegyzésével és egyéb szellemi értékrementő munkával is foglalkoztak.

Farkas József – a városban élt egykori tudományművelők, helyi témákkal foglalkozó míves kismesterek példáját követve – nagy elhivatottsággal, szilárd küldetéstudattal vállalta fel

Szikszó város és környéke természet- és néptörténetének, kulturális örökségének, hagyományainak feltárását és eredményeinek közreadását. Farkas József helytörténeti műve, amely felfogható mikro történelemként is, nem szigetelődik el a tágabb környezetétől, a társadalmi-gazdasági folyamatokra ható tényezők és kölcsönhatásrendszerek megjelenítésével igazolja, hogy Szikszó szervesen beépült Abaúj vármegye és hazánk történetébe.

Farkas József 1997-től másfél évig Szikszó város főállású alpolgármesteri tisztségét is betöltötte, majd vállalkozóként folytatta a környezet és természetvédelemmel kapcsolatos kutatómunkáját. 2016-ban felkérésre megírta Szikszó város talaj-, növény- és állatvilágát összegző tanulmányát, mely Szikszó földrajza c. kismonográfiában jelent meg. A biogeográfiai tanulmány megjeleníti a potenciális és a jelenlegi flórát és faunát, amelynek ismeretében megérthető a település történeti és mai tájhasználata, a határszerkezet és azon belül az egyes munkaföldrajzi területek elhelyezkedése. A 19. század közepén – a gabonakonjunktúra hatására – a szántóföldi kultúra behatolt a Hernád-völgy ártéri övezetébe, figyelmen kívül hagyva az agroökológiai tényezőket. Farkas József a környezeti állapotfelmérő és természeti értékek védelmével foglalkozó tanulmányaiban szorgalmazza a tradicionális, az ökológiai adottságoknak megfelelő tájszerkezet-tájgazdálkodás részbeni helyreállítását.

Farkas József a most megjelent kétkötetes várostörténeti könyvével megvalósította életprogramját, de tovább folytatja tudományos alkotó és ismeretterjesztő tevékenységét. Honismereti műveit – a most megjelent *Abaúj vármegye Szikszó városának története* című kétkötetes könyvét is – mindenki számára érthetően fogalmazta meg, sok illusztrációval kiegészítve.³

A szülő- és lakóföld (és annak ismerete) a hazaszeretet elsődleges és egyben legjelentősebb forrása. Éppen ezért nagyon fontosnak tartom, hogy Farkas József könyvének legfontosabb, a város történetének meghatározó elemei integrálódjanak a helyi iskolák tantárgyi tematikájába. Meggyőződésem, hogy az iskolák és egyházak, ahogy eddig is tették, a jövőben is fontos szerepet tölthetnek be a lokális és regionális identitás kialakításában és erősítésében.

Dr. Farkas József, Szikszó város díszpolgára eddigi életművével nem csak a helyi közöséget, a hazát is szolgálta. Kívánom, hogy a hazánkat, népünket gazdagító kutató, honismereti, tudománynépszerűsítő munkássága még sokáig folytatódjon, – Isten áldásával.

³ Farkas József könyvét az ünnepi rendezvényen Dr. Horváth Zita történész, a felsőoktatásért felelős helyettes államtitkár mutatta be.